

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ЕКОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Усюк Л. В., аспірант
Житомирський національний агроекологічний університет

Поглиблення процесів глобалізації із зростаючим рівнем конкуренції зумовлює посилення антропогенного навантаження на природне навколишнє середовище. У зв'язку з цим зростаюча частина

населення прагне до здорового способу життя та споживання високоякісної продукції. За таких умов важливою складовою сталого розвитку держави є забезпечення продовольчої безпеки з реалізацією стратегії екологізації сільського господарства.

Вагомий внесок у дослідження питань еколого-економічних пріоритетів України в контексті сталого розвитку здійснили Бондар О. І., Гунько С. І., Долішній М. І., Дорогунцов С. І., Дробноход М. І., Тараріко О. Г., Трегобчук В. М. та інші науковці. Проте, незважаючи на значну теоретико-методологічну базу, невирішеними залишаються питання становлення та розвитку органічного виробництва як екологічного напрямку сталого розвитку держави.

Наприкінці ХХ ст. збереження середовища для проживання та господарської діяльності людини постає однією з найважливіших проблем людства. Екологія та соціально-економічний розвиток почали розглядатись як взаємопов'язані і взаємозалежні напрями. Ідеї сталого розвитку офіційно проголошені на Міжнародній конференції з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро у 1992 р. У "Порядку денному на ХХІ століття", що розглядався в якості програми всесвітнього співробітництва, сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням високої якості навколишнього середовища і здорової економіки для всіх народів світу та задоволенні потреб людей і збереженні такого стану протягом тривалого періоду.

Необхідність розвитку України в умовах переходу до концепції сталості, економічного зростання, поєданого з активною соціальною спрямованістю та демократизацією складових суспільного життя, вимагає формування якісно нової державної регіональної політики. Економічні трансформації актуалізували питання про зміну ролі екологічного чинника в розвитку суспільства, оскільки незадовільний стан навколишнього середовища в Україні все більше впливає на якість життя населення, лімітує можливість розвитку країни [3, с. 10]. Перехід до формування національної екологічної політики за умов сталості є багатоетапним процесом досягнення збалансованості між соціально-економічним прогресом та потребами збереження навколишнього природного середовища. Це пов'язано з проблемами довгострокового розвитку держави, впровадженням принципів сталості, зміною потреб населення та структурою споживання, екологічною безпекою.

Необхідність збереження навколишнього середовища і забезпечення населення якісними продуктами харчування актуалізує пошук та використання нових альтернативних інтенсивних моделей сільськогосподарської діяльності, в основі яких лежить концепція

одержання високоякісного врожаю без шкоди довкіллю завдяки вивченню і врахуванню природних процесів. До альтернативних методів сільськогосподарського виробництва відносять органічне землеробство (organic farming), біоінтенсивне мініземлеробство (biointensive minifarming), біодинамічне землеробство (biodynamic agriculture), екологічне сільське господарство (ecological agriculture), ЕМ-технології (effective microorganism technologies), усталене сільське господарство з низькою ресурсомісткістю (low input sustainable agriculture-LISA), точне землеробство (precision farming), регенеративне сільське господарство (regenerative agriculture) [2]. Серед зазначених методів альтернативного землеробства, що охоплює галузі тваринництва і рослинництва, варто виділити найпоширеніший, що отримав назву “органічне виробництво”.

У Постанові Європейського Союзу щодо органічного сільського господарства № 837/2007 визначено, що “органічне виробництво являє собою цілісну систему господарювання та виробництва харчових продуктів, яка поєднує в собі найкращий досвід з огляду на збереження довкілля, рівень біологічного різноманіття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання тварин та метод виробництва, який відповідає певним вимогам до продуктів, виготовлених із застосуванням речовин і процесів природного походження” [4]. У вузькому розумінні, це система, яка повністю або частково виключає використання синтетичних добрив, пестицидів, регуляторів росту, кормових добавок до раціону тварин та інших потенційно небезпечних речовин, метою якої є відтворення природних екосистем.

В процесі адаптації сільського господарства України до умов органічного виробництва виникають проблеми, пов’язані з необхідністю розробки системи оцінки якості продукції такого виробництва. Тоді як в розвинених країнах така система базується на відповідних стандартах і вимогах до процесу виробництва, що є найважливішими елементами гарантії якості продукції, в Україні ще не завершено розробку нормативної бази та системи сертифікації органічної продукції [1, с. 50]. Тому вітчизняні товаровиробники повинні користуватись стандартами, що діють в країнах, де ринок органічної продукції вже сформовано, а відносини у цій сфері врегульовано.

До основних проблем в напрямі впровадження та розвитку органічного виробництва можна віднести недосконалість внутрішнього ринку на сертифіковані органічні продукти, обмеженість номенклатури товару, непоінформованість споживачів про переваги

органічних продуктів, недостатня кількість торгових мереж, брак інвестицій у виробництво. Для комплексного вирішення всіх проблем, які виникають під час розвитку органічного сільського господарства в Україні, необхідно прийняти комплексну програму розвитку цієї сфери аграрного сектора економіки, яка зведе в єдину функціональну систему всю діяльність органів державної влади та суб'єктів ринкової інфраструктури.

Органічне виробництво залишається необхідною умовою екологізації сільського господарства в умовах забезпечення сталого розвитку. Проте для ефективного функціонування ринку органічної продукції потрібна не лише комплексна державна підтримка, але й розробка науково-методологічної бази. Передусім це стосується технологічних аспектів виробництва, особливо в розрізі формування методів переходу до органічних форм господарювання й технологій вирощування продукції рослинництва і тваринництва у відповідності до норм органічних стандартів.

Висновки. У аграрному секторі України органічне сільське господарство є практичною реалізацією основних положень концепції сталого розвитку. Органічне виробництво та органічна продукція забезпечують реальну вигоду для навколишнього середовища та здоров'я споживачів. Проте в Україні ще не сформована повноцінна інфраструктура ринку, яка б дозволила забезпечити вільний та прозорий рух органічної сільськогосподарської продукції. Тому такий вид господарської діяльності потребує цілеспрямованої та виваженої державної підтримки.

Література

1. Ерохин С.А. Структурная трансформация национальной экономики / С. А. Ерохин // Экономика Украины. – 2002. – № 10. – С. 49-55.

2. Камінський В. Органічне землеробство – шлях до продовольчої безпеки. [Електронний ресурс] / В. Камінський. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/4161/>

3. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. Академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України", 2012. – 72 с.

4. Прокопчук Н. Органічне виробництво. Що це таке? [Електронний ресурс] / Н. Прокопчук. – Режим доступу: http://organic-food.ucoz.ua/news/organichne_virobnictvo/2013-02-09-33